

1787.

1. * Hellermannius: Adnotatio IX ex adversariis juris
judicarii. Programma, quo ordinarios seniores ceterosque
que assessores fac. jur. memoriam Hellermannianam
inducunt.
2. * Bornius: Adnotatio XI ex adversariis juris judi-
carii. Programma, quo ordinarios ceterosque ass.
sors fac. jur. memoriam Bornianam inducunt.
3. * Lass, Jo. Adolphus, S. R. J. Comes, de: Collationem
juris Criminalis XXXI. Programma, quo ordinarios
seniores ceterosque assessores fac. jur. solemniter
Doctoralia Jo. Adolphij, Comitis de Lass. . . tes-
tantur
4. * Sylverstein et Pilnickas, Rudolphus Ferdinandus
l. b. de: (Paraenesis ad studiosos: Studia littera-
rum cum assiduitate tractanda esse). Program-
ma, quo hinc facult. seniores et ass. memoriam
anniversariam Rudolpho Ferdinando l. b. de Sylver-
stein et Pilnickas inducunt.

1787.

5. Baucus, Hannes Goldp.: Commentationes et XII
priora capitula h. t. de r. f.
6. Bienerus, Christ. Gollub: De hierarchia concursorum
ordinum in imperio Romano Germanico reformanda. 13
7. Bienerus, Christ. Gollub: De senata mercatorum
in ripis fluminum navigantium Zimppel
sive Truedel vulgo appellata. 14
8. Falke, Cornel. Theophilus: De cessione hypothecae
feudalis atque domini directi concursu jure
Saxonico invariata.
9. Erhardus, Christianus Daniel: De sponsionibus
juris gentium. Prolesio, orationi auspicali
praevia.
10. Hommel, Rudolphus: Anus de pueris Romanorum
Criminatos jure Justiniano obvis philosophice
statuendum est? 15
11. Keerius, Jacobus Fridericus: De tutela Illustri

1787.

12. Köndlein, Fr. Adam Theophrastus: Num in successio-
ne in feudum commune coinvestiti compenso-
res simultanee investitis potiores sint?
13. Köndlein, Fr. Adam Theophrastus: De originibus leude-
rationis ac speciatim ubi leude-rationis Saxonicæ.
14. Paethmannus, Fr. Lud. Em. fac. jur. procan-
cellarius: (De mortis causa donatione ab intestate
licet et ignorante donatario facta, ff. jure valida).
Programma, quo sollemnia inaugurata Fr. Augusti
Beckii indicit.
15. Paethmannus, Fr. Lud. Em. fac. jur. procan-
cellarius: (De poenis exemplaribus). Programma, quo
sollemnia inaugurata Fr. Fr. Theodori Rullii
indicit.
16. Paethmannus, Fr. Lud. Em. fac. jur. procancel-
lerius: (De delatoribus poenis hanc exstantibus). Programma,
quo sollemnia inaugurata Frid. Traugott Harthii
indicit.

1787.

17. Ran, Christianus, fac. jur. pro cancellariis
(Ordo equester apud Romanos, quo tempore ortus
est ejusmodi, qui interjectus quasi et medius
inter senatum et plebem esset?) Programmata,
quo solemnibus inauguralibus Actibus Friderici Caroli
in hunc S.
18. Ran, Christianus : De appropriatione feudorum
sine consensu successoris in dominium directe
nonnunquam invalida.
19. Richterius, Christ. Godef. : Specimen animadversio-
num de scriptoribus juris Attici et Fo. Albert.
Fabricii Bibliothecam Graecam.
20. Raering, Conradus Godef. : De jure aegli legatarum
secundum jus gentium absolutum dubio.
21. Rolfe, Johannes Fridericus Theodorus : De rescripti
mandatiive ab imperatore sine statuum impe-
rii consensu ad jurisdictionem Camerae datis vi
et efficacia rescriptis.

1787.

22. Rolfe, Johannes Fridericus Theodorus: De athesu-
ribus magistratuum Romanorum.

23. Winckler, Carolus Gorpianus: (De officio iudicis
deprehensionis) Programma, quo solenniter doctorum
lia Curia Theophili Pakke indicit.

24. Winckler, Carol. Gorpianus, de: De feudi in pecunia
constituti pecunie et quanti feudalis in cre-
ditorum conflictu habenda ratione secundum
jus Electorale Saxonicum.

17876.
123.
DE
HIERARCHIA
CONSENSV ORDINVM IN IMPERIO
ROMANO-GERMANICO
REFORMANDA

AVCTORITATE ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
P R A E S I D E
D. CHRISTI. GOTTLOB BIENERO

IVR. NAT. ET GENT. PROF. PVBL. ORD.

A. D. XXIII. MAII CIOCCCLXXXVII

H. L. Q. C.

DISPVTABIT

CHRISTIANVS GVILLHELMVS
FRANKI

LIPSIENSIS

LIPSIÆ

EX OFFICINA SAALBACHIA

DE HIERARCHIA CONSENSV ORDINVM IN
IMPERIO ROMANO-GERMANICO REFORMANDA.

§. I.

Hierarchiam ecclesiae catholicae in Germania ordinum decreto et Imperatoris auctoritate esse innouandam, statuitur.

Inter ea, quae hodie in hoc terrarum orbe voluntur, haud dubie curiosorum, excitant attentionem innouationes, siue, quae dicuntur, reformationes in rebus ecclesiasticis. Nimis diu perseverauit cleri regnum, quam ut amplius, depulsis superstitionis tenebris, et luce purioris philosophiae redeunte, ferendum videatur. Attamen cum saepius terminos egrediantur non tantum, qui suscipiunt eiusmodi reformationes, sed et praecipue, qui has litteris defendere, illorumque actiones proponere student tanquam legitimas, bene cavendum, ne permisceamus iustum atque utile, neue omnia nostro commodo, aut, quod interdum fieri intelligimus, nostra lubidine metiamur. Haud magnus eorum erit numerus, qui, permultas eiusmodi correctiones e republica futuras negent; at quaeritur, an et legitime hoc fiat, an conueniat cum iustitia, cum fide publica, cum pactis et conuentionibus, quas etiam principes et populorum rectores tueri et obseruare fas est? In Germania imprimis nostra quaestio saepe mouetur, quid in innouanda republica iustum sit iniustumue? cuius rei exempla ex historia imperii nouissima non promam; attamen in innouanda ecclesiae catholicae hierarchia facile quoque oriri potest disputatio, quorum consensu ex formula imperii publica id fieri debeat. Equidem in ea semper fui opinione, nihil temere in Ger-

mania esse innouandum; innouationes autem quascunque aut necessitas exigit, aut reipublicae suadet utilitas, consensu totius imperii, id est ex ordinum decreto in comitiis congregatorum, accedente imperatoris auctoritate, fieri debere. Quae quidem regula an in reformanda ecclesiae catholicae hierarchia adhiberi possit, subdubitanti hoc ipsum denique, argumentis in utramque partem expensis, obtinere videbatur, omnesque hierarchiae innouationes statuum Imperii consensu fieri oportere. Quamobrem cum ex instituto Academiae nostrae daretur mihi occasio scribendi, meae opinionis argumenta breuiter proponere constitui, non, ut satis rei fiat, quippe quod vires superare meas bene sentio, sed ut virorum hoc in genere excellentium cura excitetur, quorum monita mihi erunt longe gratissima.

Nostrum in primis excitarunt studium ACTA CONGRESSVS IN BALNEIS AMISIANIS anno praeterito habiti et decreta quatuor Archiepiscoporum Germaniae consensu statuta, Imperatorisque auctoritate firmata *). Varia hic occurrunt, quae, etsi multis forsitan, rei nouitate abreptis, probantur, diligenter tamen consideranti dubia mouere, neque plane consensum extorquere valeant. Veneror haec decreta, patriae consulendi studium magni facio, sed si legitimo modo haec omnia sunt exsequenda atque ad effectum deducenda, id consensu totius imperii fieri debere statuo. Audiantur argumenta!

§. II.

Primum argumentum hierarchiae consensu ordinum reformandae.

Quamquam certissimum neque vlli est dubitationi obnoxium, imperium sacrum nulla lege diuina, neque naturali neque reuelata, esse fundatum, nemo tamen sibi temere persuadebit, eiusmodi instituta legibus diuinis, rebusque sacris repugnare, ideoque ex hoc loco non

*) Resultat des Emser Congresses, von den vier deutschen Erzbischoffen unterzeichnet etc. Fref. u. Leipz. 1787. 8.

non petam argumenta. Imperium in Germania sacrum paulatim fuit admissum receptumque; cuius rei origines et progressus hic afferre, meum non est, attamen, Imperatoris et Principum Germaniae consensu haec gesta et constituta fuisse, ex vniuersa patet historia. Nimirum Pontifici concessam fuisse potentiam, nimium fuisse huius imperii ambitum, haud equidem infitias eo, neque ibit quisquam sanus. At hoc ita accepit aetas ista, in qua Pontifices, vbi fieri potuisset, omnem terrarum orbem sibi subiecissent. Superstitio istius aevi, tyrannis sedis Romanae, erroresque ex Pseudo-Isidoro dominantes, praecipua tanti operis fuerunt fundamenta, neque tamen solum accessit tacitus Principum consensus, sed pacta quoque conuenta, vt certissimum sit atque ex historia constet, Imperatoris et Ordinum consensu introductam fuisse hierarchiam. Iam vero quo modo aliquid introducitur, aut recipitur, eodem neque vlllo alio modo ei derogari, aut circa istud immutatio fieri potest: quod igitur omnes ordines iniere, in quod totum corpus consensit, ab hoc vnus alterue recedere, idue immutare nequit. Sed superstitione depulsa, cognitis medijs aevi erroribus, detectis Pseudo-Isidori imposturis, atque ita pristinis hierarchiae fundamentis labefactatis, quaeritur, ane sua sponte totum istud opus tantis moliminibus exstructum corruat? mihi quidem id non videtur. Quamuis enim rationes, quae maiores nostros impulerunt, nostris cessant temporibus, ius tamen Pontifici Romano totique clero quaesitum ideo adimi nequit, multo minus ab iis ipsis, qui obligationem susceperunt, pro lubitu immutari potest. Quod si sit, vim inferri iuri alterius quaesito palam est, id eoque, hanc rem totius imperii consensu expediendam, atque ex ordinum consensu, quid e republica sit, definiendum intelligitur, quodcunque vero alio modo decernitur, imperii Germanici formulae esse contrarium.

§. III.

Alterum argumentum hierarchiae consensu comitiali innouandae proponitur.

Status imperii ecclesiasticus ad rem formulamque publicam aequae pertinet, ac civilis; vterque legibus imperii ordinumque consensu fundatus fuit: exinde sequitur, vt nouis legibus comitorum consensu innouari debeat. Ecclesia tanquam corpus in ciuitate nostra semper considerata fuit, et cum vtriusque olim incerta essent iura, adeo, vt salus publica turbaretur, resque publica detrimentum caperet, placuit pactis conuentis omnia definire, eaque pacta in numerum legum fundamentalium referre. His igitur sine libero omnium Imperii Statuum suffragio derogari nequit.

Quae primum huc pertinent, sunt haud dubie *CONCORDATA NATIONIS GERMANICAE a. 1448.* inter Fridericum III. Imp. et Nicolaum P. P. V. inita. Publicam illa auctoritatem nacta, quam sanctissime inter partem vtramque fuisse confirmata, constat; quis igitur est, qui hisce fidem atque valorem adimere velit? Dubitari quidem possit, et, ni fallor, sunt qui dubitant, an valeant amplius Concordata nationis Germanicae, immutata scilicet ratione, immutatis temporibus; at argumenta haec haud quaquam adeo sunt firma, vt plane iis, quae iustissima forma, quae auctoritate totius nationis Germanicae nituntur, neque vnquam in hac forma neque per eandem auctoritatem rursus sunt sublata, sed potius magis magisque confirmata, eripere possint valorem et quod circa omnia pacta iustum est, nimirum vt seruentur, excludant. Itaque Pontifex Romanus iure suo postulat, vt ne Principes iura ipsis pactis statuta infringant, quippe imperii consensu nituntur; idque tam diuinis quam humanis repugnat legibus, obligationem ab eo, qui tenetur, pro lubitu mutari atque exui. Ex quibus efficitur, vt, quae in hierarchia absque totius imperii

rii consensu innouantur, nullius habeantur momenti. LYNKERVS *)
huic argumento tantam vim tribuit, vt omnem abiiciat spem reformandi hierarchiam.

Iam vero non tantum ipso iure stant haec Concordata, sed postea quoque denuo sunt confirmata, ideoque nouam auctoritatem nacta. Sic in INSTRVM. PACIS OSNABR. *Art. VIII. §. 4.* circa finem expressis verbis monetur: „de caetero omnes laudabiles consuetudines et sacri Rom. Imperii constitutiones et leges fundamentales in posterum religiose seruentur, sublatis omnibus, quae belli eorum temporum iniuria irreperant, confusionibus.“ Ad has autem leges fundamentales Concordata quoque pertinere Nationis Germanicae, quis est, qui negare possit?

Imperatori inprimis iniungitur, vt Concordata obseruet custodiatque. Multa adfunt, ex quibus id ipsum potest probari, loca in illo ipso regiminis instrumento inter Imperatorem et Principes Electores inito; *Art. II. §. 3.* promittitur; „Wollen die G. B. den Frieden in Religion- und Profan-Sachen, sonderlich aber obgedachte „Münster und Osnabrückische Friedensschlüsse, wie auch insonderheit alles dasjenige, was bey vorigen Reichs-Taegen verabschiedet vnd geschlossen, vnd durch die nachfolgende Reichs Constitutionen vnd Gesetze nicht wieder aufgehoben worden, oder bey Reichs-Taegen serner für gut befunden, vnd geschlossen werden mochte stee; „fest, vnd vnverbrüchlich halten etc.“ Multis quoque aliis argumentis haec demonstrari potest imperatoris obligatio. Se intra fines Concordatorum Pontificem coerciturum promittit **): „Wir sollen und wollen auch in künftiger Vnser Regierung, bey dem heil. Vater, dem „Pabst und stuhl zu Rom Vnser bestes Vermoegen anwenden, das „von demselben — die Concordata Principum, vnd die zwischen der „Kirche,

*) De concordatis nationis Germ. p. 6. et 7.

**) Neueste Wahl-Capitulat. Art. XIV. §. I.

„Kirche, Paebstl. Heiligkeit, oder dem Stuhl zu Rom vnd der teutschen Nation aufgerichtete Verträge . . . beobachtet werden.“ Ex quibus verbis quam luculentissime reciproca Imperatoris obligatio apparet. Sed haec omnia missa facio, vno loco nifus, quo Imperatori, vt satisfaciatur Concordatis strictissime, iniungitur *) „Auch darob und daran seyn, dafs die vorgemeldete Concordata principum, vnd aufgerichtete Verträge (nimirum die zwischen der Kirche, paebstl. Heiligkeit, oder dem Stuhl zu Rom vnd der teut. Nat. aufgerichtete Verträge, quorum §. 1. eiusdem Articuli mentio fit) gehalten, gehandhabet, und denenselben vestiglich gelebet vnd nachgekommen werde.“ Quid potest proferri lucidius, quid firmitus? num, Imperatoris officia, quae huc spectant, dubitationibus obnoxia sunt? num eorum, qui Concordatis vim obligandi negare velint, longa opus est refutatione, cum, quae tot tantisque pactis iam firmata sunt, denuo curae, custodiae, fideique imperatoris quam diligentissime commendantur?

§. IV.

Argumentum tertium hierarchiae consensu Imperii reformandae affertur.

Si totum imperii statum, eius formulam, singulasque leges perlustramus, multis aliis patet argumentis, hierarchiam non nisi omnium ordinum consensu reformari aut illi aliquid contrarium statui posse. Cum enim haec res totum imperium atque religionis in eo statum attineat, in quaui mutatione autem salus imperii vertatur, sequitur, eius consensum, id est consensum statuum Imperii in comitiis, requiri. Imperium scilicet Germanicum hic vti quaecunque alia consideratur respública, cui ius circa sacra maiestaticum competit. Hoc ius vero Imperator solus exercere non potest, sed potius

*) N. W. Capit. Art. XIV. §. 1.

potius Imperator et Imperium simul; ita ut exercitium huius iuris communis ad comitia pertineat. Id enim non solum ex vniuersa Imperii constitutione intelligitur, sed loca etiam adsunt, quae id ipsum constituunt atque affirmant. *Insr. Pac. Osnab. Art. VII. §. 2.* statibus Imperii hoc modo prouidet: „Gaudeant sine contradictione iure suffragii in omnibus deliberationibus super negotiis Imperii... „nec non . . . vbi alia eiusmodi negotia peragenda fuerint, nihil horum aut quicquam simile posthac vnquam fiat, vel admittatur, „nisi de comitali liberoque omnium Imperii statuum suffragio et consensu.“ In *NOVISS. CAPIT. CAES.* semper ad consensum Electorum, Principum et Statuum Imperii respicitur. Loco iam supra alato, (*Neueste W. Capit. Cap. II. §. 3.*) postquam, se omnes Imperii constitutiones et leges sanctissime seruaturum, pollicitus est Imperator, haec verba sequuntur: „Vnd wollen unter keinerley Vorwand, „er seye wer er wolle, ohne Churfürsten, Fürsten und Staenden auf „einem Reichs- oder ordinari Deputations-Tage vorgehende Bewilligung, daraus schreiten, sondern dasselbe gebührend handhaben, „und darwider niemand beschwehren, noch durch andere beschwehren lassen, auch nicht gestatten, das in Religions-Sachen jemand „dem Instrumento Pacis, dem Nürnberger Executions-Recess, und „denen mit andern habenden Pactis entgegen, vergewaltiget, graviret, „oder turbiret werde.“ Porro *§§. 4. 5.* „Desgleichen auch andere „des heiligen Reichs Ordnungen und Gesetze . . . erneuern, „und dieselbe mit Consens Churfürsten, Fürsten und Staenden, wie „es des Reichs Gelegenheit jederzeit erfordert, besseren, keinesweges aber, ohne Churfürsten, Fürsten und Staenden auf Reichs-Taegen gleichmaessig vorgehende Bewilligung aenderen; (*§. 5.*) „Vielweniger neue Ordnungen und Gesetze im Reiche machen . . . „sondern mit gesammter Staenden Rath und Vergleichung auf „Reichs-Taegen damit verfahren, zuvor aber darinn nichts verfü-

B gen

K

„ngen noch ergehen lassen, als welches solchenfalls ungültig und un-
„verbindlich seyn soll.“

Denique *Art. XIV. §. 3.* postquam, vt Concordatis, quantum fieri posset, satisfieret, promissum est, haec cautio adiicitur: „Jedoch „was für Beschwerung darinn gefunden, das dieselbe vermoeg ge- „habter Handlung zu Augspurg in dem 1530ten Jahr bey abgehal- „tenem Reichstag abgeschaffet, und hinführo dergleichen ohne Be- „willigung der Churfürsten nicht zugelassen werde.“ Ex quibus equidem locis et argumentis intelligere mihi videor, hierarchiam libero omnium imperii statuum suffragio et consensu reformari debere. Ex Imperii recessibus olim conditis multa quoque ad hunc locum spectant capita. REC. AVGVSTANVS de a. 1530. §. 1. ita: „Samt Ihnen alles das fürzunehmen, zu rathschlagen, zu handeln „und zu schliessen, das zufoerdest Gott dem Allmaechtigsten Ehre „und Lob, gemeiner Christenheit und deutscher Nation zu Wohl- „fart, Friede und Einigkeit, auch dem heiligen Reich zu Nutz, „aufnehmen und gedeyhen gereichen moecht.“

§. V.

Quarto argumento, reformationem hierarchiae in ecclesia Germaniae catholica ad comitia pertinere probatur.

Ad haec omnia igitur, quae hactenus de consensu totius imperii ad reformandam Hierarchiam necessario disseruimus, confirmanda imprimis quoque iuris publici adhiberi potest historia. Ex moribus enim maiorum religionis causae et ecclesiae semper in Comitibus pertractatae fuerunt, vt ex gestis actisque imperii sexcenta exempla inde a Carolingorum aevo ad nostram vsque memoriam allegari queant. Sed quia vberior huius rei expositio a nostro loco abest, et DAHMIVS in hoc argumento excolendo et perpoliendo studiose versatus est*), pauca

*) Diss. de iure comitorum imperii circa sacra. Moguntiae 1747. 4.

pauca ex illa ipsa Lutheri reformatione allegabo. Consensu Imperatoris et Ordinum omnia isto tempore constituta fuisse apparet ex RECESSV COMITIORVM NORICORVM a. 1532. quo Augustanae confessioni addictis prima conciliata fuit quies, ex TRANSACTIONE PASSAVIENSIS et PACE RELIGIOSA 1555. nec non ex ipsa PACE WESTPHALICA. Consensu Imperatoris Ordinumque Imperii statutum fuit *): „Ius „dioecesanum et tota iurisdictio ecclesiastica cum omnibus suis spe- „ciebus contra Augustanae Confessionis Electores, Principes, Status... „eorumque subditos, tam inter Catholicos et Aug. Conf. addictos, „quam inter ipsos solos Aug. Conf. Status vsque ad compositionem „Christianam dissidii religionis suspensa esto, et intra terminos ter- „ritorii cuiusque ius dioecesanum et iurisdictio ecclesiastica se con- „tineat“. Nec non aliis locis (vti §. 19. eiusd. Art.) alia iura papa- lia in bonis Statuum Aug. Conf. diserte tolluntur. E quibus omni- bus apparet, vt, si ecclesia catholicae fidei amplius in eodem cum hie- rarchia nexu permanere nolit, id tantummodo in comitiis Imperii libero omnium Statuum suffragio et consensu decerni oportere.

§. VI.

De modo et ordine deliberandi in comitiis super reformanda ecclesiae ca- tholicae hierarchia.

Cum itaque omnem de innouanda hierarchia deliberationem ad comitia ablegauimus, omnino quaeritur, quis ordo in his delibera- tionibus seruetur? Equidem et in hac causa regulam puto sequen- dam esse, vt suffragiorum pluralitate totum hoc negotium definiat- ur. Posset quidem obiici I. P. Art. V. §. 52. quo cauetur; „in cau- „sis religionis..... sola amicabile composio lites dirimat, non at- „tenta votorum pluralitate: et §. 50. si dubii quid, hinc aut aliunde „incidat, aut ex causis pacem religiosam aut hanc transactionem tan- „gentibus resultet, de eo in comitiis vel aliis Imperii conuentibus

B 2

„inter

*) Infr. P. O. Art. V. §. 48.

„inter vtriusque religionis proceres non nisi amabili ratione transigatur“. At haec loca ad vtramque pertinent religionem in corpore erga se inuicem consideratam, ideoque ad regulam istam supra propositam allegari non possunt euertendam. In ipsis deliberationibus, si aut vnanimi consensu aut plurium suffragiorum numero aliquid decernatur, id legitimum erit ratumque, si auctoritas Imperatoris accesserit. Iuri eundi in partes hic quoque locum dari puto, quippe hoc ad omnes omnino comitorum deliberationes profertur, vt adeo, si catholicis placeat, noua lege tollere Papatum, idque Euangelicis displiceat, per fugium ad sacram anchoram pateat contra vim et numerum suffragiorum, quod nec Catholicis contra Euangelicos denegandum puto. Tum quidem ad communia iuris publici principia de iure eundi in partes eiusque effectus res redit *).

Haec igitur ad declarandam nostram sententiam sufficiant argumenta. Sed lubet subnotare quaestiones; ane soli Imperatori ius reformandi ex plenitudine potestatis vel iure aduocatae competat? et: ane solis Catholicis vindicanda sit haec potestas in concilio auctoritate Caesarea congregato? De quibus breui dicam.

§. VII.

Imperatori neque ex plenitudine potestatis, neque ex iure aduocatae ius innouandi hierarchiam aut tollendi Papatum competere demonstratur.

Quod primam illam attinet quaestionem, ex natura horum iurium explicanda videtur. Magna quidem inest vis plenitudini potestatis Caesareae, nec tamen tanta, vt aut legem vincat aut formulam imperii publicam euertat. Quamobrem si quid in hierarchia innouandum, id ex potestate quidem Caesarea fiat necesse est sed adhibito ordinum imperii consensu et suffragio; qualia exempla suppeditant nobis acta Pacis Westphalicae; ideoque soli Imperatori facultatem

*) Cf. Praef. V. Cl. Opus de plenitudine potest. Caesareae T. II. Sect. I. §. 68. Diss. de iure eundi in partes Lipf. 1786.

competere hierarchiam ex plenitudine potestatis reformandi, negamus. Neque tale ius Aduocatae Caesaris ecclesiasticae inesse, ex ipsa eius natura patet. Nam si ad ipsam huius iuris notionem redimus, statim id ipsum apparet. Aduocata enim ecclesiastica ius continet imperatoris, tuendi ac defendendi ecclesiam. Exinde igitur obligatio potius deriuari potest Imperatoris, exercitium potestatis ecclesiasticae tuendi, nec non arcendi aliorum vim et iniurias. Cum hac ipsa notione bene consentit Aduocatae historia; etenim etsi illa primis initiis tutelam tantummodo continebat iurium rerumque papalium, et circa Romanum tantum in Italia territorium versabatur, postea tamen inde ab Ottonis I temporibus, notione ampliata, imperatoris officium significabat, Pontificem eiusque terram, vti et iura hierarchiae contra omnes tuendi ac defendendi impetus *). Huc quoque spectat, quod semper ab Imperatore praestari debet iuramentum, et quod *NOVISS. CAPITVL. CAESAREA* statim *Art. I. §. 1.* his verbis incipit: „Zum ersten, das Wir in Zeit solcher Vnserer koeniglichen „Würden, Amt und Regierung die Christenheit, den Stuhl zu Rom, „Paebstliche Heiligkeit, und christliche Kirche, als derselben Advo- „cat, in gutem treulichen schutz und Schirm halten sollen und wol- „len,“. Quae omnia, vbi recte consideras, argumento sunt firmissimo, Imperatori facultatem tuendi quidem, sed non reformandi aut abolendi hierarchiam datam esse, contra si quaeratur, quid sit Imperatoris, vbi alii hierarchiae derogare, aut ipsius iura diminuere cupiant? ex ipsa aduocatae notione hoc petitur, vt Pontificis iura contra omnes defendat atque tueatur laesiones, quippe per pacta electionis ad hoc ipsum tanquam ecclesiae aduocatu obstrictus est. Tantum igitur abest, vt ipse Imperator, qua aduocatus ecclesiasticus reformet, siue (quod idem proprie volunt, qui de hoc imperatorem compellant)

B 3

*) Cf. omnino Praefidis V. Cl. Abhandlung von der kaiserll. Aduocatie, I. Abschn.

vt diminuat hierarchiam, vt potius, quo minus hoc fiat, impedire teneatur. Atque ita Aduocati officium ecclesiasticum iis, quae reformans hierarchiam spectare, sibi que proponere debet, haud quam conuenire, statim apparet. Quodsi nihilominus placeat singulis principibus, aut secularibus aut ecclesiasticis, innouare hierarchiam ac Papatum tollere, rem ad comitia deferant, necesse est, vt communi consilio et suffragio eorum quorum interest, decernatur quod ad totius Imperii spectat salutem. Tum quidem Imperator auctoritatem dabit non vt Aduocatus ecclesiae, quae persona in comitiis non cernitur, sed vt Imperator; iugum papale ex plenitudine potestatis dissoluetur, et nunc executio ad Imperatorem ex imperii formula redibit. Qui alia incedunt via, atque obligationem multis seculis, multis pactis, multis legibus firmatam, agnitam, statutam exuunt, imperii constitutioni vim inferre mihi videntur.

§. VIII.

Concilio hierarchiam reformandi facultatem non competere demonstratur.

Alteri vero quaestioni dat locum id quod in conuentione ista Amisiana consulendo proponitur, nimirum vt Caesarea Maestas de concilio nationali instituendo operam det. An hoc Imperii formae conueniat, videamus. Difficultates equidem, quas quilibet rerum publicarum peritus praeuidere potest, ex concilio nationali necessario exorturas, commemorare hic nolo: sed vt rite rem propositam definiamus, duplex conciliorum distinguenda est ratio. Si concilium nationale Imperatoris auctoritate de reformanda hierarchia congregandum ex solis ecclesiae catholicae Praesulibus sibi quis fingit, plane negamus, quaestionem illam in consensu Antistitum ecclesiae Germanicae definiri posse. Hierarchia enim pactis imperii publicis nititur, quippe in Concordata Nationes Germ. consensere simul ecclesiastici et seculares principes, id quod exinde apparet, quia „plurimorum

„morum sacri Romani Imperii Electorum, aliorumque eiusdem (Ale-
 „mannicae) nationis tam ecclesiasticorum, quam secularium princi-
 „pum consensibus accedentibus conclusa, laudata et acceptata esse“
 dicuntur. Alia commemorare pacta animus non est. His autem
 pactis obligantur imprimis principes ecclesiastici, qui quidem ipsi in
 synodum coire, obligationemque impostam ac susceptam pro lubitu
 excutere non possunt. Deinde illa ipsa hierarchia et subiectio sacra
 ad statum Imperii publicum pertinet, legibusque firmata est; con-
 fessus clericorum autem neque iuri publico, neque legibus funda-
 mentalibus derogare potest; ideoque sequitur, vt hierarchia in con-
 cilio clericorum nec possit nec debeat reformari. Quod si vero con-
 ciliium in sensu iuris publici antiqui acceperis, et congregationem
 principum Imperii tam secularium quam ecclesiasticorum intellexeris,
 tum quidem in concilio nationali Teutonico illa quaestio moueri po-
 terit; sed nihil nunc refert, comitia dixeris ex hodierno stilo, an con-
 ciliium ex iuris antiqui et medii notione.

Haec fere sunt, quas ad probandam firmandamque inseruire
 videntur sententiam: Hierarchiam non nisi ordinum consensu in
 Imperio Romano-Germanico esse reformandam. Haud equidem
 dubito, fore multa, quae desiderentur huc pertinentia, fore plerosque,
 qui longe grauiori egere argumentatione id ipsum censeant, ideoque
 reprehendant me his paucis plagulis de re tanti momenti verba face-
 re atque existimare audentem. Sed mihi satis hoc visum fuit, singu-
 la quaedam summam proposuisse, quorum solidam, doctam, accu-
 ratam, omnibusque numeris absolutam explicationem a viris aucto-
 ritate et doctrina pollentibus expectare debemus.

CHRISTIANO GVILIELMO FRANKIO

S. D. P.

CHRISTIANVS GOTTLOB BIENERVS.

Cum TIBI placeret periculum aliquod scribendi facere et libellum more academico ad disceptandum proponere, nulla materia aut ad tempora nostra accommodatior, aut disquisitione et examine dignior aut ad ipsam disceptationem publicam optior mihi succurrebat, quam quae tum in omnium ore versabatur de hierarchia per Germaniam coercenda et tollenda statuque ecclesiae catholicae publico in melius reformando, quaestio. Quod quidem argumentum cum et TIBI probaretur eius tractationem instituisi breuem quidem, uti intra fines legitimos contineretur libellus, ita tamen exultam, ut doctiores inde occasionem ulterius meditandi haberent, imperitiores rerum publicarum institutionem caperent, omnes autem cognoscerent et ingenium et diligentiam et doctrinam TVAM. Quod enim in fronte libelli auctor inscribi nolueris, quae TVA erat modestia, laudem TVAM minuere nequit. Itaque reddo TIBI libellum omnino TVVM, Vir ornatissime! quae ipse enim addidi, numerum non faciunt, gratulor TIBI hoc diligentiae et ingenii specimen, TVISque Parentibus Optimis, Honestissimis, filium, quem ipsis gaudio honorique futurum auguror. Accipe quas TIBI debeo, Amice Suavissime! gratias, quod me in societatem laudis laetitiaeque TVAE vocasti, meque TIBI amicissimum amare perge!

Dabam in uniuersitate studiorum Lipsica ipsis Idibus Maii

CIDIDCCLXX XVII.

ULB Halle

3

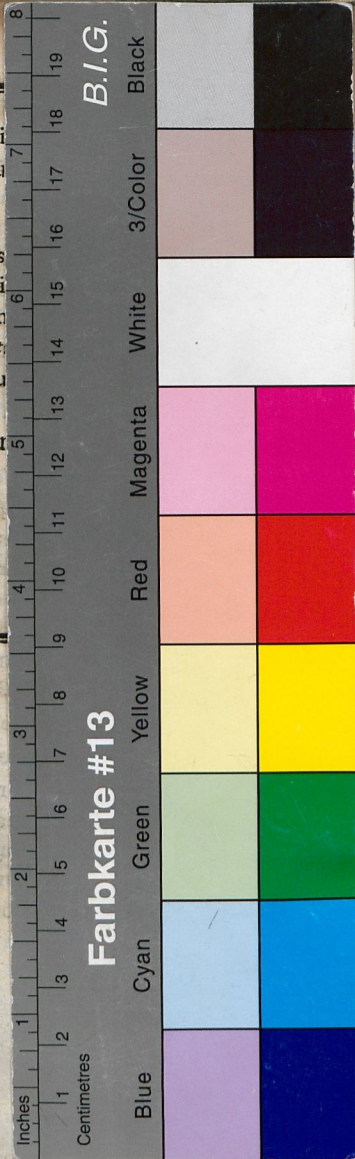
003 335 402

Gl.

17876.
123.

DE
HIERARCHIA
CONSENSV ORDINVM IN IMPERIO
ROMANO-GERMANICO
REFORMANDA

AVCTORITATE ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
P R A E S I D E
D. CHRISTI. GOTTLOB BIENERO

IVR. NAT. ET GENT. PROF. PVBL. ORD.

A. D. XXIII. MAII CIOCCCLXXXVII

H. L. Q. C.

DISPVTABIT

CHRISTIANVS GVILLELMEVS
FRANKE

LIPSIENSIS

LIPSIÆ

EX OFFICINA SAALBACHIA